

# PHÁT HUY GIÁ TRỊ, VAI TRÒ CỦA ÂM NHẠC DÂN GIAN TRONG PHÁT TRIỂN CÔNG NGHIỆP VĂN HÓA HIỆN NAY

NGUYỄN VĂN THÙY\*

**Tóm tắt:** Âm nhạc dân gian, gốc rễ của nghệ thuật Việt Nam, là di sản văn hóa quý báu, phản ánh sâu sắc đời sống, tâm tư và phong tục của người lao động qua hàng ngàn năm lịch sử dựng nước và giữ nước. Trước làn sóng toàn cầu hóa, âm nhạc dân gian đang dần mai một bởi sự ảnh hưởng của các trào lưu, loại hình nghệ thuật hiện đại. Tuy nhiên, sự phát triển của công nghiệp văn hóa đã mở ra cơ hội lớn để bảo tồn và phát huy các giá trị nghệ thuật truyền thống, trong đó có âm nhạc dân gian. Công nghiệp văn hóa không chỉ giúp âm nhạc dân gian hồi sinh mà còn tạo ra những giá trị mới trong đời sống nghệ thuật đương đại.

**Từ khóa:** âm nhạc dân gian, công nghiệp văn hóa, giá trị, vai trò, bảo tồn, phát huy.

**Abstract:** Vietnamese folk music, the very root of Vietnam's art, is a precious cultural heritage. It deeply reflects the lives, emotions, and customs of working people throughout thousands of years of nation-building and defense. With the strong current of globalization, however, folk music is gradually fading due to the influence of modern artistic trends and genres. Nevertheless, the development of the cultural industry has opened up a significant opportunity to preserve and promote traditional artistic values, including folk music. The cultural industry not only helps folk music revive but also creates new values in contemporary artistic life.

**Keywords:** folk music, cultural industry, value, role, preservation, promotion.

## 1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh đất nước hội nhập quốc tế sâu rộng, công nghiệp văn hóa đã và đang trở thành một trong những trụ cột quan trọng thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, xã hội. Phát triển công nghiệp văn hóa không chỉ nhằm tạo ra giá trị kinh tế mà còn mở ra cơ hội lớn để quảng bá hình ảnh quốc gia, bảo tồn và phát huy di sản văn hóa. Để đạt được mục tiêu đó, cần nhận mạnh giá trị và vai trò của âm nhạc dân gian - một nguồn tài nguyên văn hóa đặc biệt, chất liệu sáng tạo phong phú, đậm đà bản sắc dân tộc. Âm nhạc dân gian là một phần quan trọng trong kho tàng văn hóa dân gian, phản ánh nhân sinh quan và thế giới quan của người dân lao động. Trải qua hàng nghìn năm lịch sử của dân tộc, âm nhạc dân gian đã hiện hữu và không ngừng phát triển, khẳng định giá trị, vai trò quan trọng trong đời sống văn hóa, nghệ thuật của người dân. Tuy nhiên, trong bối cảnh đất nước đang hội nhập với thế giới, việc gìn giữ và phát huy âm nhạc dân gian nói riêng và bản sắc văn hóa Việt Nam nói chung đang đứng trước nhiều thử thách lớn từ tác động mạnh mẽ của quá trình toàn cầu hóa.

Ngày 8-9-2016, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 1755/QĐ-TTg, phê duyệt “Chiến lược phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030” cho thấy quyết tâm phát triển văn hóa đất nước được Chính phủ thúc đẩy mạnh mẽ trong giai đoạn mới; hiện thực hóa bằng chiến lược cụ thể và lâu dài, tạo nên sự nhận thức sâu sắc và mới mẻ về giá trị của văn hóa nghệ thuật dân tộc trong bối cảnh hiện đại. Điều này thể hiện rõ định hướng kết hợp hài hòa giữa bảo tồn di sản với việc sáng tạo các sản phẩm văn hóa có giá trị cao từ kho tàng văn hóa nghệ thuật dân gian, đảm bảo tính bền vững trong việc giữ gìn và phát huy bản sắc dân tộc, đặc biệt là âm nhạc dân gian với vai trò là loại hình nghệ thuật biểu diễn truyền thống. Vì lẽ đó, việc phát huy giá trị, vai trò của âm nhạc dân gian trong công nghiệp văn hóa không chỉ là phương cách bảo tồn di sản mà còn là cơ hội thúc đẩy sáng tạo độc đáo, tạo ra sản phẩm văn hóa vừa mang giá trị kinh tế cao, vừa kế thừa tinh hoa dân tộc

## 2. Âm nhạc dân gian Việt Nam - Giá trị và vai trò

Theo cố GS, TSKH Tô Ngọc Thanh: “Âm nhạc dân gian là nghệ thuật dùng nhịp điệu và âm thanh

\* Ths, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội

để xây dựng hình tượng nghệ thuật, phản ánh cuộc sống con người”. Âm nhạc dân gian là một phần của khối nguyên hợp nghệ thuật dân gian (*folklore*), có mối tương quan về mọi mặt với các nghệ thuật khác (thơ ca, trò diễn, múa...) của người dân lao động, vừa đa dạng vừa thống nhất trong một chỉnh thể. Âm nhạc dân gian là các thể loại ca nhạc tồn tại có tính thường trực trong môi trường sinh hoạt dân gian, được người dân sáng tạo và biểu diễn bằng cảm xúc và kinh nghiệm theo phương thức truyền miệng là chủ yếu, nhằm thỏa mãn nhu cầu nghệ thuật tự thân. Ngoài những yếu tố, thể loại mang tính dân gian, âm nhạc dân gian còn có những thể loại mang tính bác học do sự đóng góp của giới trí thức bình dân hoặc có ảnh hưởng từ dòng âm nhạc cung đình được giao thoa trong quá trình phát triển (1). Âm nhạc dân gian được sáng tạo tập thể và vô cùng phong phú về hình thức thể hiện, phản ánh mọi mặt đời sống của người dân cũng như sự đa dạng văn hóa của các vùng miền như: hát then, sli, lượn, hát xoan, hát chèo, hát xẩm, quan họ, chầu văn, ca trù, ví giặm, bài chòi, các loại hò, lý, hát ru... cùng các loại nhạc đàn giàu âm điệu dân gian truyền thống. Với những giai điệu, tiết tấu, lời ca, thang âm, lối diễn giàu bản sắc dân tộc được lưu truyền qua nhiều thế hệ, âm nhạc dân gian không chỉ đơn thuần là những hình thức giải trí mà còn là sự kết tinh của nhiều giá trị tiêu biểu như:

*Giá trị văn hóa, lịch sử:* âm nhạc dân gian là sự kết tinh của văn hóa, lịch sử, trí tuệ, tâm hồn và phong tục tập quán các dân tộc Việt Nam. Mỗi thể loại âm nhạc dân gian đều mang đặc điểm riêng về phong cách, ngôn ngữ và giai điệu (ví dụ: quan họ Bắc Ninh, cải lương Nam Bộ, công chiêng Tây Nguyên...), góp phần tạo nên sự đa dạng của văn hóa, nghệ thuật. Mỗi làn điệu, câu hò, ngón đàn, lối diễn, mỗi vỡ rối, vỡ chèo... đều phản ánh đời sống văn hóa và tâm hồn người Việt qua các thời kỳ lịch sử, là kho tàng tư liệu quý báu ghi lại tiến trình dựng nước và giữ nước, những truyền thống, đạo lý và giá trị nhân văn tốt đẹp của dân tộc qua góc nhìn bình dị, dân dã mà sâu sắc, tinh tế.

*Giá trị thẩm mỹ, nghệ thuật:* trải qua hàng ngàn năm được người dân sáng tạo và gìn giữ, âm nhạc dân gian đã trở thành kho tàng tinh hoa nghệ thuật mang tính thẩm mỹ cao. Bằng tài năng của người nghệ sĩ dân gian, hiện thực cuộc sống được phản ánh sinh động đầy tính nghệ thuật và mỹ cảm trong âm nhạc. Với phương thức truyền miệng quen thuộc nhưng giàu sáng tạo, những giai điệu dân gian, tiết

tấu lao động, lời ăn tiếng nói mộc mạc, cùng các loại nhạc cụ gần gũi với đời sống như đàn bầu, sáo trúc, đàn tranh... đã được người dân nâng tầm nghệ thuật, giàu tính biểu đạt đặc trưng. Trong quá trình phát triển, âm nhạc dân gian còn có thêm các quy tắc, niêm luật và kỹ thuật đặc thù, những thủ pháp nghệ thuật đặc sắc, những biểu tượng và hình tượng điển hình trong từng thể loại đã làm cho các giá trị thẩm mỹ và nghệ thuật ngày càng được biểu hiện nổi trội hơn theo thời gian. Có thể nói, giá trị thẩm mỹ, giá trị nghệ thuật có vai trò quan trọng đối với hoạt động trình diễn và thưởng thức âm nhạc dân gian. Nhờ đó, những triết lý về thế giới quan - nhân sinh quan của mọi tầng lớp nhân dân, những cung bậc của tâm hồn con người được khám phá, lý giải, đúc kết và trình bày một cách sống động và đẹp đẽ.

*Giá trị gắn kết cộng đồng:* âm nhạc dân gian là “chất keo” kết nối mọi người trong các sinh hoạt văn hóa tập thể. Các lễ hội, các hình thức ca hát như quan họ, hát xoan, hò đối đáp... tạo nên không khí giao lưu gắn kết cộng đồng, giúp mọi người xích lại gần nhau hơn. Âm nhạc dân gian với những phương thức trình diễn, lưu truyền và thưởng thức mang tính cộng đồng, giúp tăng cường mối liên hệ chặt chẽ giữa các thành viên trong từng gia đình, dòng họ, làng xã, vùng miền và rộng hơn là đất nước. Âm nhạc dân gian tạo nên sự cộng cảm dân tộc, tạo nên sức mạnh đoàn kết, góp phần khẳng định và bảo vệ bản sắc văn hóa Việt Nam trước sự xâm nhập của các trào lưu văn hóa ngoại lai.

Ngoài những giá trị cơ bản nói trên, âm nhạc dân gian còn thể hiện rất rõ những vai trò quan trọng như:

*Vai trò là nền tảng phát triển các loại hình nghệ thuật hiện đại*

Âm nhạc dân gian từ xưa đã là cái nôi hình thành nền nghệ thuật nước nhà, là nền tảng phát triển các loại hình nghệ thuật ngày nay. Trong đó, chất liệu âm nhạc dân gian đã trở thành nguồn tài nguyên quý giá, nguồn cảm hứng cho nhiều nghệ sĩ khai thác thành công, tạo ra những sản phẩm âm nhạc mới, vừa truyền thống, vừa hiện đại, đưa âm nhạc dân gian đến gần hơn với thế hệ trẻ. Việc sử dụng chất liệu âm nhạc dân gian để sáng tạo đã và đang là sự lựa chọn ưu tiên của nhiều nghệ sĩ, nhà sản xuất sáng tạo trong lĩnh vực nghệ thuật biểu diễn như thời trang, điện ảnh, sân khấu thực cảnh...

*Vai trò giáo dục đạo đức, thẩm mỹ, lối sống*

Ngoài tính giải trí đơn thuần thì phần lớn âm nhạc dân gian có vai trò giáo dục đạo đức, đạo lý, truyền

thống yêu nước... Nhiều bài dân ca, dân nhạc răn dạy con người về lòng hiếu thảo, thủy chung, lòng dũng cảm, tinh thần đoàn kết và ý chí tự lực tự cường. Thông qua lời ca, tiếng hát, âm nhạc dân gian truyền tải những bài học về chân - thiện - mỹ, lòng nhân ái, giúp con người hướng thiện và nuôi dưỡng đức hiếu sinh, hun đúc tính nhân văn cao đẹp.

*Vai trò thúc đẩy du lịch và xây dựng thương hiệu văn hóa quốc gia*

Các thể loại và hình thức trình diễn âm nhạc dân gian từ lâu đã trở thành điểm nhấn trong du lịch văn hóa, du lịch điểm đến ở các địa phương. Các chương trình biểu diễn dân gian, lễ hội truyền thống luôn tạo được sức hấp dẫn cho du khách trong và ngoài nước. Việc đưa âm nhạc dân gian ra thế giới qua các lễ hội, chương trình giao lưu quốc tế giúp định vị Việt Nam là đất nước có bản sắc văn hóa độc đáo, xây dựng thương hiệu văn hóa quốc gia, đẩy mạnh giao lưu và ngoại giao văn hóa.

*Vai trò phối hợp*

Âm nhạc nói chung và âm nhạc dân gian nói riêng là loại hình nghệ thuật độc lập. Tuy nhiên, khi kết hợp các loại hình nghệ thuật khác sẽ tạo hiệu quả cao hơn trong trình diễn và thưởng thức, thậm chí có những loại hình nghệ thuật nhất thiết phải có sự kết hợp, hỗ trợ của âm nhạc như nghệ thuật múa, sân khấu, điện ảnh... Có thể thấy, âm nhạc không chỉ tạo nên sức hấp dẫn tự thân mà còn kết hợp với các loại hình nghệ thuật khác làm ra những sản phẩm có giá trị văn hóa cao, có giá trị kinh tế lớn phục vụ cho du lịch, truyền thông, giáo dục... góp phần phát triển đất nước.

### **3. Thực trạng của âm nhạc dân gian hiện nay**

Âm nhạc dân gian là kho tàng văn hóa quý báu, có giá trị và vai trò quan trọng đối với đời sống xã hội. Tuy nhiên, trong thời đại toàn cầu hóa, âm nhạc dân gian đang phải đối mặt với nhiều thách thức.

Đầu tiên phải kể đến là nguy cơ mai một và thất truyền những tinh hoa âm nhạc dân gian. Nhiều nghệ nhân cao tuổi qua đời mang theo cả những tri thức truyền khẩu quý giá mà chưa kịp truyền dạy. Tại nhiều nơi từng là cái nôi của âm nhạc dân gian, việc biểu diễn, truyền dạy dân ca, dân nhạc cũng còn gặp nhiều khó khăn về tài chính, cơ chế chính sách và thiếu vắng dần đội ngũ những người đủ tâm huyết truyền nghề. Đời sống nghệ nhân dân gian còn gặp nhiều khó khăn, thu nhập không ổn định, thiếu điều kiện thuận lợi để tiếp tục gìn giữ và truyền dạy vốn cổ.

Tiếp đến là sự biến đổi về thị hiếu âm nhạc. Âm nhạc phương Tây với sự phát triển mạnh mẽ của các thể loại hiện đại như Pop, Rock, Rap, Hip hop, EDM... có tiết tấu sôi động, hình ảnh bắt mắt thu hút giới trẻ khiến âm nhạc dân gian bị “lép vế” trong đời sống. Bên cạnh đó, việc sáng tạo và biểu diễn âm nhạc dân gian còn mang nặng tính hình thức, thiếu chiều sâu hoặc sao chép máy móc, thiếu linh hoạt trong việc kết hợp hài hòa giữa yếu tố dân gian và hiện đại, làm giảm sức hấp dẫn đối với công chúng, nhất là công chúng trẻ tuổi.

Quá trình đô thị hóa nhanh chóng cũng đã thu hẹp và biến đổi nhiều không gian trình diễn quen thuộc của âm nhạc dân gian như: lễ hội, sân đình, chợ phiên, bến nước... Hiện tượng biến tướng, mê tín dị đoan hoặc thương mại hóa trong trình diễn âm nhạc dân gian vẫn diễn ra khiến cho những giá trị truyền thống bị ảnh hưởng không nhỏ. Bên cạnh đó, sự quan tâm của xã hội đối với âm nhạc dân gian ngày nay chưa thực sự tương xứng với giá trị, vai trò đã được khẳng định. Công tác tuyên truyền, giáo dục nghệ thuật và truyền thông đối với âm nhạc dân gian còn hạn chế, thiếu hấp dẫn khiến công chúng ít quan tâm và giảm dần số lượng theo thời gian.

Mặc dù đối mặt với nhiều khó khăn nhưng gần đây việc phát huy chất liệu âm nhạc dân gian trong sáng tạo và biểu diễn đã có những thay đổi đáng ghi nhận. Một số nghệ sĩ trẻ như Ngô Hồng Quang, Kiều Anh, Hòa Minzy... hay nhóm Xâm Hà Thành đã mạnh dạn kết hợp âm nhạc dân gian với yếu tố hiện đại, tạo nên những sản phẩm nghệ thuật mới lạ, thu hút khán giả trẻ. Các chương trình truyền hình như: *Âm sắc Việt Nam*, *Anh trai vượt ngàn chông gai*, *Anh trai say hi* đã tạo được sự quan tâm của công chúng qua những tiết mục ấn tượng như: *Trống cơm*, *Đào liễu*, *Chiếc khăn piêu*... Các chương trình biểu diễn thực cảnh như: *Tinh hoa Bắc Bộ*, *Ký ức Hội An* định kỳ tổ chức trong nhiều năm đã trở thành điểm nhấn của nghệ thuật biểu diễn thu hút khách du lịch, tiêu biểu cho việc phát huy âm nhạc, chất liệu dân gian được công chúng và giới chuyên môn đón nhận, đánh giá cao.

Có thể nói, âm nhạc dân gian hiện nay đang còn nhiều vấn đề cấp thiết cần quan tâm, tuy vậy đã có những tín hiệu khởi sắc. Trong đó, việc tranh thủ cơ hội để phát huy giá trị, vai trò của âm nhạc dân gian trong quá trình phát triển công nghiệp văn hóa là một hướng đi khả quan.

#### **4. Công nghiệp văn hóa - Cơ hội bảo tồn giá trị âm nhạc dân gian**

Chiến lược phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030 đã xác định “Công nghiệp văn hóa là các ngành sáng tạo dựa trên nguồn lực văn hóa, ứng dụng những tiến bộ khoa học, kỹ thuật và công nghệ để sản xuất ra các sản phẩm và dịch vụ văn hóa bằng phương thức sản xuất công nghiệp, được phân phối, trao đổi, tiêu dùng trên thị trường”. Trong đó nêu rõ: “Phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam bao gồm: Quảng cáo; kiến trúc; phần mềm và các trò chơi giải trí; thủ công mỹ nghệ; thiết kế; điện ảnh; xuất bản; thời trang; nghệ thuật biểu diễn; mỹ thuật, nhiếp ảnh và triển lãm; truyền hình và phát thanh; du lịch văn hóa trở thành những ngành kinh tế dịch vụ quan trọng” (2).

Từ định hướng trên cho thấy công nghiệp văn hóa là lĩnh vực kinh tế dựa trên việc sáng tạo, sản xuất và phân phối các sản phẩm văn hóa thông qua công nghệ hiện đại và mô hình kinh doanh, là sự kết hợp giữa nghệ thuật và công nghệ, giữa sáng tạo và kinh doanh, là cơ hội đưa âm nhạc dân gian phát huy mạnh mẽ, tiếp cận gần hơn nữa với công chúng với vai trò là loại hình nghệ thuật biểu diễn lâu đời. Công nghệ hiện đại giúp số hóa, ghi âm, ghi hình, lưu trữ lâu dài dân ca, dân nhạc, bảo tồn chúng dưới dạng tư liệu sống động, trở thành nguồn tài nguyên số quý giá phục vụ phát triển lâu dài. Công nghệ giúp các nghệ sĩ, nhà sản xuất có thể dễ dàng đưa chất liệu dân gian vào các sản phẩm âm nhạc mới trong quá trình sáng tác, trình diễn; phục dựng, tái hiện và sáng tạo âm nhạc dân gian bằng công nghệ AI. Các chương trình truyền hình âm nhạc, lễ hội âm nhạc, game show, vờ diễn... với sự hỗ trợ của công nghệ mô phỏng và tăng cường trải nghiệm bằng kỹ thuật số (VR/AR) tạo trải nghiệm tương tác với chất liệu dân gian một cách đa dạng, mới mẻ giúp công chúng đặc biệt là giới trẻ tiếp cận một cách hấp dẫn và gần gũi hơn. Các trang mạng xã hội, nền tảng phát nhạc trực tuyến (Spotify, YouTube, TikTok) giúp âm nhạc dân gian có thể tiếp cận khán giả toàn cầu, hội nhập với nền công nghiệp âm nhạc thế giới, đồng thời xây dựng thương hiệu văn hóa quốc gia. Có thể nói, công nghiệp văn hóa chính là chiếc cầu nối hiệu quả giữa quá khứ và tương lai.

#### **5. Một vài giải pháp phát huy giá trị, vai trò của âm nhạc dân gian trong phát triển công nghiệp văn hóa hiện nay**

Việc gắn kết âm nhạc dân gian với công nghiệp

văn hóa không chỉ giúp bảo tồn di sản mà còn mang lại cơ hội biến giá trị truyền thống thành sản phẩm sáng tạo có giá trị kinh tế và ảnh hưởng sâu rộng đến công chúng. Tuy nhiên, để làm được điều này, cần có những giải pháp thiết thực và cụ thể.

*Một là*, tăng cường giáo dục và truyền thông nâng cao nhận thức về âm nhạc dân gian, đưa âm nhạc dân gian vào học đường bằng nhiều hình thức học tập sinh động, gần gũi và dễ hiểu. Tăng cường các buổi ngoại khóa, trải nghiệm âm nhạc dân gian, hoặc đưa các dự án sáng tạo nghệ thuật dân gian vào các câu lạc bộ của học sinh, sinh viên, khơi dậy niềm yêu thích và tự hào về văn hóa dân tộc.

*Hai là*, đổi mới cách tiếp cận và phương thức thể hiện. Ngoài những loại hình âm nhạc có tính thiêng, đặc thù, một số loại hình âm nhạc dân gian mang tính mở cần được làm mới để phù hợp hơn với thị hiếu của công chúng hiện đại, đặc biệt là giới trẻ. Các nghệ sĩ, nhà sản xuất âm nhạc cần kết hợp âm nhạc dân gian với các thể loại đương đại như Pop, EDM, Acoustic, World music... tạo nên những sản phẩm “giao thoa” vừa giữ hồn cốt truyền thống, vừa hiện đại, dễ tiếp cận. Có chính sách và cơ chế tài chính hỗ trợ, khuyến khích các nhạc sĩ, nghệ sĩ trẻ khai thác chất liệu âm nhạc dân gian trong sản phẩm âm nhạc đương đại.

*Ba là*, ứng dụng công nghệ số trong bảo tồn và quảng bá. Công nghệ số là công cụ đắc lực trong việc lưu trữ, phục dựng và quảng bá âm nhạc dân gian. Việc số hóa các làn điệu dân ca, nhạc cụ, tư liệu biểu diễn để tạo nên kho dữ liệu âm nhạc, nghệ thuật số lớn, thuận tiện và đa dụng cần được đầu tư bài bản. Đồng thời có chiến lược truyền thông, lan tỏa âm nhạc dân gian dài hạn, sử dụng tối ưu mạng xã hội, nền tảng nghe nhạc trực tuyến (YouTube, Spotify, TikTok...) để phổ biến các sản phẩm âm nhạc dân gian, truyền cảm hứng cho công chúng, quảng bá giá trị âm nhạc dân tộc trong nước và quốc tế một cách nhanh chóng.

*Bốn là*, xây dựng sản phẩm văn hóa sáng tạo, không gian văn hóa từ âm nhạc dân gian. Phát triển âm nhạc dân gian thành sản phẩm trong chuỗi công nghiệp văn hóa như: show diễn dân gian chuyên đề, tour du lịch âm nhạc truyền thống, các lễ hội tái hiện không gian văn hóa vùng miền; phát triển các không gian, địa điểm, khu phố âm nhạc tương đương với phố đi bộ, phố ẩm thực, phố sách... tạo ra giá trị kinh tế - văn hóa mới mẻ.

(xem tiếp trang 119)

trân trọng và ân tượng trong việc đưa yếu tố dân gian vào đời sống nghệ thuật đương đại. Với ngôn ngữ âm nhạc uyển chuyển và tinh thần trân trọng truyền thống, tác phẩm đã tái hiện thành công không gian văn hóa Kinh Bắc thông qua bốn lớp chất liệu: hình ảnh dân gian biểu tượng, ca từ gợi nhịp truyền thống, phong tục tập quán được làm sống lại, và tính cộng đồng đậm đặc bản sắc. Dù còn tồn tại những điểm cần tiết chế để tránh sự đối lập không kiểm soát giữa hiện đại và truyền thống, nhưng sự “lưỡng hợp” ấy nếu được hiểu như một trạng thái biện chứng thẩm mỹ - lại chính là yếu tố khiến tác phẩm dễ đi vào công chúng và khả năng kích hoạt đối thoại văn hóa. Trong dòng chảy chuyển hóa của văn hóa dân tộc, MV này chính là một nhịp cầu nhỏ bắc qua hai bờ: ký ức và hiện đại, dân gian và đô thị, nghệ thuật truyền khẩu và nghệ thuật thị giác số hóa. Điều này gợi mở cho những người sáng tác, nhất là những nghệ sĩ trẻ cách tiếp cận mới trong việc khai thác chất liệu

dân gian và âm hưởng truyền thống vào nghệ thuật đương đại ■

N.T.P.T

1. Trần Văn Khê, *Âm nhạc truyền thống Việt Nam*, Nxb Trẻ, 2001.
2. Nguyễn Thụy Loan, *Âm nhạc cổ truyền Việt Nam*, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội, 2006, tr.255.
3. Mai Hải Oanh, *Toàn cầu hóa văn hóa và mô hình phát triển văn hóa Việt Nam đương đại*, tapchicongsan.org.vn, 2021.
5. Nguyễn Hồng Ngọc, *Bản sắc dân tộc và sự phát triển văn hóa*, tapchicongsan.org.vn, 17-7-2013.
6. Nhật Linh, *Phát triển nghệ thuật dân gian trong đời sống đương đại*, daibieunhandan.vn, 7-1-2013.
7. Nguyễn Chí Bền, *Dân ca quan họ Bắc Ninh - Di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại*, Tạp chí Di sản, số 1 (30), 2010.

Ngày Tòa soạn nhận bài: 14-4-2025; Ngày phản biện, đánh giá, sửa chữa: 24-4-2025; Ngày duyệt đăng: 20-5-2025.

## PHÁT HUY GIÁ TRỊ...

(tiếp theo trang 114)

Để làm tốt việc này, Nhà nước, doanh nghiệp, nghệ nhân, nghệ sĩ cần hợp tác đầu tư đồng bộ vào quá trình sáng tạo những sản phẩm âm nhạc vượt trội, mang đậm bản sắc văn hóa Việt Nam, vừa phục vụ các nhu cầu của xã hội, vừa nâng tầm di sản dân tộc.

Năm là, cụ thể hóa các chính sách hỗ trợ và bảo vệ nghệ nhân, nghệ sĩ dân gian. Những người giữ gìn, biểu diễn và truyền dạy âm nhạc dân gian cần được hỗ trợ nhiều hơn về tài chính, điều kiện sinh hoạt, và cơ hội làm nghề. Việc vinh danh nghệ nhân lớn tuổi, đào tạo nghệ nhân kế cận phải được quan tâm hàng đầu, có chính sách lâu dài, bền vững cho việc phát triển nguồn nhân lực bảo tồn và phát huy âm nhạc dân gian trong bối cảnh hiện đại.

### Kết luận

Phát huy giá trị, vai trò âm nhạc dân gian trong phát triển công nghiệp văn hóa là con đường đúng đắn và bền vững để vừa bảo tồn bản sắc văn hóa dân tộc, vừa tạo ra giá trị kinh tế trong thời đại hội nhập. Để âm nhạc dân gian không rơi vào quên lãng, đòi hỏi sự phối hợp chặt chẽ giữa Nhà nước, nghệ sĩ, doanh nghiệp và cộng đồng. Chỉ khi truyền thống được phát triển xứng tầm trong đời sống đương đại, âm nhạc dân gian mới thật sự phát triển bền vững và góp phần đưa văn hóa Việt Nam ra thế giới ■

N.V.T

1. Tô Ngọc Thanh, *Ghi chép về văn hóa và âm nhạc*, Nxb Khoa học xã hội, 2007, tr.635-643.
2. Thủ Tướng Chính phủ, Quyết định số 1755/QĐ-TTg: Phê duyệt Chiến lược phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030.

### Tài liệu tham khảo

1. Quốc Trung, *Huy động nguồn lực cho phát triển công nghiệp âm nhạc ở Việt Nam*, Hội thảo Thể chế, chính sách và nguồn lực cho phát triển văn hóa, 2022.
  2. Từ Thị Loan, *Phát triển công nghiệp văn hóa ở Việt Nam*, Nxb Văn hóa dân tộc, 2017
  3. Nhiều tác giả, *Hợp tuyển tài liệu nghiên cứu, lý luận, phê bình âm nhạc Việt Nam thế kỷ 20*, tập 2B, Viện Âm nhạc, 2003.
- Ngày Tòa soạn nhận bài: 28-4-2025; Ngày phản biện, đánh giá, sửa chữa: 20-5-2025; Ngày duyệt đăng: 21-5-2025.